Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γωνιόσκουτο τό, ἐνιαχ. *γωνόσκουτο* Πελοπν. (Κλειτορ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *γ ω ν ι ά* καὶ *σ κ ο υ τ ί*.

Μάλλινον χονδρὸν ὕφασμα ἐγχωρίου ὑφάνσεως καὶ ποιότητος κατωτέρας, τὸ ὁποῖον στρώνουν παρὰ τὴν ἑστίαν ἔνθ' ἀν. : *Θὰ φτειάσω γωνόσκουτο, νὰ στρώσω ἐδεπὰ 'ς τὴ γωνιά, γιὰ ν' ἀπαγκειάσου λιγούλι* Πελοπν. (Κλειτορ.)

γωνιούλα ἡ, Πελοπν. (Βάλτ. Βερεστ. Γαργαλ. Μαργέλ. κ.ἀ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. *γ ω ν ι ά* διὰ τῆς καταλ. *-ο ύ λ α*.

Μικρὰ ἑστία οἰκίας ἔνθ' ἀν.: *Ἔκατσε ὁ φτωχὸς 'ς τὴ γωνιούλα τοῦ καλυβιοῦ του καὶ πυρωνότανε* Βάλτ.

γωνιούρα ἡ, Ρόδ. *βωνιούρα* Ρόδ. Χάλκ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γ ω ν ι ά* καὶ τῆς μεγεθ. καταλ. *-ο ύ ρ α*.

Γ ώ ν ι δ ο ς, τὸ ὁπ. βλ., ἔνθ' ἀν. Συνών. εἰς λ. *γ ω ν ι δ ο ύ κ λ α*.

γωνιόψωμο τό, ἐνιαχ. *γουνιόψουμου* Α. Ρωμυλ. (Μέγα Μοναστήρ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *γ ω ν ι ά* καὶ *ψ ω μ ί*.

Ἄρτος τῶν Χριστουγέννων ὀπτηθεὶς εἰς τὴν ἑστίαν ἔνθ' ἀν.

γωνίστρα ἡ, Ἤπ. (Μαργαρίτ. Πάργ. κ.ἀ.) Κέρκ. — Ἀδάμ, Ἀπὸ τὸ χωρ., 10 Ι. Πολυλ., Διηγ., 75 *ἀγωνίστρα* Ἤπ. (Σούλ.Φροσύν.) Κέρκ.(Ἀργυρᾶδ. Λευκίμμ.) *γουνίστρα* Ἀντίπαξ. Ἤπ. (Ζαγόρ. Ἰωάνν. Κουκούλ. Μέγα Περιστ. κ.ἀ.) Κέρκ. (Κάβ. Σπαρτερ. κ.ἀ.) Παξ. Στερελλ. (Γραν.) *ἀγουνίστρα* Ἀντίπαξ. Ἐρεικ.Ἤπ.(Ἀργυρόκ.Δωδών.) Κέρκ. (Ἀργυρᾶδ.) Μαθράκ. Ὀθων. Παξ. *ὀγουνίστρα* Κέρκ. *ῥ'νίστρα* Ἤπ. (Δωδών. Ἰωάνν.) *ἀγνίστρα* Ἤπ. (Δωδών. Ἰωάνν. Κουκούλ.) *ὀγνίστρα* Ἤπ. Κέρκ. (Αὐχιόν. Καρουσ. Κασσιόπ. Περουλ. Ρόδ. Σιναρᾶδ. Σπαρτερ. κ.ἀ.) *οὐγνίστρα* Ἤπ. (Ἰωάνν. Ζαγόρ. κ.ἀ.)

1) Ἡ ἑστία καὶ ὁ περὶ τὴν ἑστίαν χῶρος τῆς οἰκίας ἔνθ' ἀν. : *Σ' τὴν κλείδωση τοῦ σπιτιοῦ εἴχαμαν τὴ γωνίστρα μας* (*κλείδωση* = τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τῆς γωνίας οἰκίας) Ἤπ.(Μαργαρίτ.) *Ἡ γάττα μας ὅλο 'ς τὴν ἀγωνίστρα κάθεται* Κέρκ. (Λευκίμμ.) *Τὸν ἤγλεπα κ' ἐρχόδουνε σὰ γατσίνι 'ς τὴν ἀγουνίστρα* (*γατσίνι* = γαττάκι) Ὀθων. *Ἔμασα 'πὸ τὸ κηπάρι μου μαειργειὰ καὶ θὰ πάω νὰ δήνε βράσω 'ς τὴν ἀγουνίστρα* (*μαειργειὰ* = μαγειρειά, φρέσκα φασολάκια) Ἀντίπαξ. *Θὰ δὴν ἐχρίσω τὴν ἀγουνίστρα μου μὲ πηλὸ* (θὰ ἐπαλείψω τὴν ἑστίαν μὲ πηλὸν) Ὀθων. *Τὸν ἔβαλε 'ς τὴν ἀγουνίστρα δίπλα 'ς τὴ στιὰ* (= ἑστία) Ἤπ. (Ἀργυρόκ.) *Ρῖξι ξύλα 'ς τ' γουνίστρα, γιὰ νὰ ζισταθοῦμι* Στερελλ. (Γραν.) || Παροιμ. *Σπίτι χωρὶς ὀγνίστρα βορεῖς νά 'βρῃς;* (ἐπὶ τῶν ἀπαραιτήτων) Κέρκ. **2)** Ἡ πρόχειρος ἑστία εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ καὶ εἰς ἄλλα μέρη Ἤπ. (Δωδών. Ζαγόρ. Κουκούλ.) Στερελλ. (Γραν.): *Ρῖξι τοῦ ψουμί 'ς τ' γουνίστρα* Γραν. || Ἄσμ.

Κάτου 'ς τοὺ ρέμα τοὺ βαθὺ | πλέν' ἡ Ρινούλα μουναχή,
διξιὰ μιριὰ ἡ πλύστρα της | κι ἀριστιρὰ ἡ γουνίστρα της

(*πλύστρα* = ἡ πρόχειρος σκάφη) Κουκούλ. Συνών. *φ ω τ ο γ ω ν ι ά*.

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. *Γουνίστρα* Ἤπ. (Πέρδικ.)

γωνίτσα ἡ, κοιν. *γουνίτσα* Μακεδ. (Βέρ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Εὐρυταν. Μύιτκ. Σπάρτ. κ.ἀ.) *βωνίτσα* Ρόδ.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. *γ ω ν ι ά* διὰ τῆς παραγωγ. καταλ. *-ί τ σ α*.

1) Μικρὰ γωνία οἰκίας κοιν. : *Ἀκκούμπησε τὸ μπαστούνι σου ἐκειδὰ 'ς τὴ γωνίτσα* Πελοπν. (Γαργαλ.) Συνών. *γ ω ν ι έ τ σ α*. **β)** Ἀπόκεντρον σημεῖον τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου τῆς οἰκίας κοιν.: *Κάθισε σὲ μιὰ γωνίτσα. Βάλ' το 'κειδὰ σὲ μιὰ γωνίτσα, νὰ μὴ μᾶς ἐμποδίζῃ* κοιν. **γ)** Ἀπόμερος μικρὸς τόπος σύνηθ.: *Νὰ γίνῃ κανένα τραπεζάκι, δίχως φασαρίες, σὲ καμμιὰ γωνίτσα τοῦ νησιοῦ* Γ. Ψυχάρ., Στὸν ἥσκιο, 81. || Ποίημ.

Κ' εἶναι λουλούδι ἡ ἀγάπη ποὺ θ' ἀνθήσῃ
σὲ γωνίτσες παράμερες, κρυφὲς
Πέθανε ἡ πεθερίτσα μου, | ἄδειασε ἡ γωνίτσα μου

Μ. Τσιριμῶκ., Σονέττ., 70. **2)** Μικρὰ ἑστία Μακεδ. (Βέρ.) Πελοπν. (Τριφυλ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Εὐρυταν. Μύτικ. Σπάρτ. κ.ἀ.) : *Φκειάσε μου, καημένε, μιὰ καλὴ γωνιά· τί νὰ τὴν κάνω αὐτὴν ἐδῶ τὴ γωνίτσα, ποὺ μοῦ 'φκειασες;* Τριφυλ. || Παροιμ.

(διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς παρουσίας ἀνεπιθυμήτων προσώπων ἐπέρχεται εὐρυχωρία καὶ ἐλευθερία κινήσεως ἐν τῷ οἴκῳ) Μακεδ. (Βέρ.) **3)** Ἡ οἰκία, κατὰ σημασιολογικὴν ἐπέκτασιν σύνηθ. : *Θὰ γυρίσῃς μιὰ φορὰ σὲ μιὰ γωνίτσα, ποὺ θὰ σὲ περιμένῃ ἡ καλή σου* Κ. Παλαμ., Τρισεύγ., 49. **4)** Μικρὸν τμῆμα ἄρτου ἐκ τῆς περιφερείας αὐτοῦ κοιν. : *Κόψε μου μιὰ γωνίτσα ψωμὶ* κοιν. *Ἔχει ἀκόμα 'κεῖν' τὴ γωνίτσα τὸ ψωμί, ποὺ τού 'κοψα, ἀκόμα 'ς τὸ στόμα του ὁ δράκος μου* (*δράκος* = τὸ μικρὸν ἀβάπτιστον βρέφος) Πελοπν. (Γαργαλ.) *Τρώει οὔλ-λ^d ο βωνίτσες* Ρόδ. Συνών. *ἀ γ κ ω ν ο ύ λ α, γ ω ν ι δ ά κ ι, γ ω ν ί δ ι* **2**.

γῶνος ὁ, Πάτμ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. *γ ῶ ν ο ς*. Πβ. Ἡσύχ. «γ ῶ ν ο ρ· γωνία Λάκωνες».

Τὸ ἀπόμερον κατάλυμα, τὸ ἀσκητήριον : *Πάω 'ς τὸ γῶνο μου νὰ γωνέψω* (πηγαίνω εἰς τὸ ἀσκητήριόν μου νὰ ἀσκητεύσω· ἐκ παραμυθ.)

γωνούλα ἡ, ἐνιαχ. *γουνούλα* Στερελλ. (Ἀστακ. Βαρετάδ. Κουνουπῖν. Μύτικ. Σπάρτ. κ.ἀ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. *γ ω ν ι ά* διὰ τῆς παραγωγ. καταλ. *-ο ύ λ α*.

Τὸ ἀνάλημμα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ἑστίας ἔνθ' ἀν. Πβ. *γ ω ν ι ο λ ί θ ι, γ ω ν ι ό π λ α κ α*.

γῶπα ἡ, *βῶπα* Ἀντίπαξ. Ἀπουλ. (Στερνατ. Τσολλῖν.) Ἐρεικ. Ζάκ. Ἤπ. Κέρκ. Μαθράκ. Ὀθων. Παξ. Πελοπν. (Μάν.Πραστ.) *βῶπ-πα* Κύπρ. *'ῶπα* Ἀπουλ.(Μαρτ. Στερνατ. Τσολλῖν.) Καλαβρ.(Γαλλικ.) *βοῦπα* Κρήτ.(Κίσ. κ.ἀ.) — *Λεξ.* Περ. *βοῦπ-πα* Κύπρ. *γῶπα* κοιν. *γῶπ-πα* Ρόδ. *γῶπ-πα* Λέρ. Μεγίστ. Νίσυρ. Σύμ. *γοῦπα* σύνηθ. *γοῦπ-πα* Χάλκ. *γοῦπ-πα* Ἀστυπ. Κάρπ. Κάσ. Κουφονήσ. Κῶς (Καρδάμ. κ.ἀ.) Σίφν. Σύμ. κ.ἀ. *'οῦπα* Νάξ. (Ἀπύρανθ. Κωμιακ.)

Τὸ Βυζαντ. *β ο ῦ π α* καὶ *γ ο ῦ π α*, τὸ ὁπ. ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. *β ώ ξ*. Οἱ τύπ. *β ο ῦ π α* καὶ *γ ο ῦ π α* καὶ εἰς Σομ.

1) Ὁ ἰχθὺς Βόοψ ἢ βόοψ (Boops boops) τῆς οἰκογ. τῶν Σπαριδῶν (Sparidae) κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Μαρτ. Στερνάτ. Τσολλῖν.) Καλαβρ. (Γαλλικ.) : *Μικρὴ - μεγάλη - φρέσκια - βραστὴ - τηγανητὴ - ψητὴ γῶπα. Ἡ γῶπα βραστὴ κάνει τὴν καλύτερη σούπα* κοιν. *Τηγανίζει γοῦπες* Μέγαρ. *Τοὺ ἁπλάδ' πιάν' ἀφρόψαρα, γῶπα, σαφρίδια, κουλιοὺς* (*ἁπλάδι* = εἶδος δικτύου) Εὔβ. (Λιχάς). *Ἔχουμε καὶ βωπόδιχτα*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ